

Demokrati og Samarbeid

Politisk Program 2023-2025

Europabevegelsen

Programkomité har bestått av

Bjørne Grimsrud, sentralstyret, leder,

Cecilie Larsen, Rogaland

Nicoline Wiederstrøm, Vestland

Jørgen Fjørtoft, Nordland

Knut Andre Sande, Oslo

Kjell Opheim, Follo

Ulrik Stange. Europeisk ungdom

Innledning

I 2024 er det 75 år siden Europabevegelsen (EB) i Norge ble stiftet som en del av en europeisk bevegelse med ønske om å skape et nytt etterkrigs-Europa der demokrati og samarbeid var de grunnleggende verdiene. Målet var å sikre varig fred gjennom forpliktende samarbeid. Den europeiske menneskerettighetskommisjon, Europarådet og det europeiske kull- og stålfellesskapet var de første byggesteinene i dette arbeidet. Senere kom forløperen til det som i dag er Den europeiske union (EU). Gjennom utvidelser og utdyping av samarbeidet i denne unionen sikres og videreutvikles nettopp disse verdiene frihet, demokrati, rettsikkerhet og samarbeid. I dag ser vi tydeligere enn på flere tiår hvor viktig det europeiske samarbeidet er for Norge. Det er i Europa vi finner våre viktigste meningsfeller og forsvarere av vår egen samfunnsmodell. Europabevegelsen skal være aktive i debatten om utvikling av det europeiske fellesskapet og om Norges deltakelse i dette.

Det handler om vår egen sikkerhet og samfunnsmodell

Russlands angrep på Ukraina har vist oss viktigheten av både NATO og EU og samarbeidet disse imellom. EU har samordnet sanksjoner, koordinert våpenhjelp, gitt betydelige økonomisk støtte, tatt imot og integrert flyktninger og ytt omfattende sivil bistand. EU spiller en avgjørende rolle i gjenoppbyggingen av landet, utviklingen av demokratiske institusjoner og bekjempelsen av korrupsjon og maktmisbruk.

Ukrainas framtid ligger i Europa, men det vil også kreve en politisk utvikling i Ukraina der demokratiet og rettstaten utvikles videre og korrupsjonen bekjempes effektivt. Vi ser med økende uro på den demokratiske utviklingen i USA, og at behovet for samhold i Europa blir enda viktigere

EU har spilt en avgjørende rolle for utviklingen av demokratiet og rettssystemet i mange europeiske land. Denne kampen er ikke vunnet en gang for alle og Europabevegelsen mener at EU må forlange at alle medlemsland følger de grunnleggende verdiene og bruke de midler som er tilgjengelige mot illiberale regjeringer.

Europabevegelsen mener:

- Norge bør delta i EUs forsvars- og sikkerhetssamarbeid
- Norge må sanksjonere illiberale regimer med kutt i EØS-midlene

Globalt klimasamarbeid der Europa går foran

EU er et globalt lokomotiv i arbeidet med å nå klimamålet om netto null-utslipp innen 2050. Gjennom EUs «Grønn giv» har overnasjonal politikk i Europa fått et nytt omdreingspunkt. Grønn giv hviler på to pilarer: Omstilling til bærekraftige samfunn og sosial utjevning. Norge har sluttet seg til prosjektet, og dermed de mange mulighetene dette åpner for positiv samfunnsutvikling og for muligheter innenfor forskning, utvikling og næringsliv. Dette området er imidlertid i rask utvikling og det er viktig at Norge fortsetter med å knytte seg til de ulike ordningene. Et viktig nytt virkemiddel er klimatoll (CBAM) som skal hindre at bedrifter utenfor EU med lavere klimastandarder kan utkonkurrere europeiske bedrifter basert på dette. Viktige virkemidler i reformen av det indre markedet er «Fit for 55», «REPowerEU», Green Deal Industrial Plan, bærekraftsrapportering i Corporate Sustainability Reporting (CSRD) og EU-taksonomien.

Europabevegelsen mener:

- Norge må delta fullt ut i EUs klimasamarbeid, herunder EUs klimatoll og den grønne industriplanen

Strategiske råvarer og beskyttelse av vår egen selvråderett

Først pandemien og så Russlands angrep på Ukraina har vist hvor sårbare vi er med tanke på viktige råvarer og produkter som energi, vaksiner, medisiner og elektroniske komponenter. Den eneste muligheten for å redusere denne sårbarheten og styrke beredskapen er gjennom et strategisk, europeisk samarbeid. EU har tatt flere initiativ for økt sikkerhet og økonomisk uavhengighet for Europa: Strategi for økonomisk sikkerhet, Politikk for nullutslippsindustri og Strategi for egen råvareproduksjon. Dette er tydelige tegn på et EU som forbereder seg på å redusere sårbarheten ved å være avhengig av langreiste forsyningskjeder, og som øker beredskapen innenfor råvarer og viktige produkter som energi, vaksiner, mat og elektroniske komponenter. Norge bør aktivt delta i disse initiativene. Det gir samtidig muligheter til utvikling av norske leveranser innenfor de strategiske områdene. Vårt utenforskap gjør Norge ekstra sårbar for disse forandringene. Vi ser at det norske næringslivets rammevilkår blir påvirket, og ender opp med dårligere forutsetninger enn resten av Europa. Fristene til høringsinnspill er så korte at det i praksis kun er medlemmer som utformer disse. Slik blir særnorske interesser ikke tatt vare på, i en tid hvor EU blir et enda viktigere marked for Norge enn det allerede er. Den eneste måten å redusere denne sårbarheten på og samtidig styrke beredskapen er å delta i det strategiske europeiske samarbeidet.

Europabevegelsen mener:

- Norge bør støtte og delta aktivt i EUs arbeid med å sikre selvråderett, egne verdikjeder og strategisk produksjon innenfor regionen.
- Norge må snarest bli del av EUs helseunion.

Forsvar for og utvikling av høye standarder

Brexit har vært en katastrofe for Storbritannia. Det har spesielt rammet fiskere, bønder og lønnsinntakere, pensjonister og unge. Den ble heiet fram av krefter som blant annet ønsket å kunne konkurrere på verdensmarkedet gjennom reduserte klima og sosiale standarder. EU forsto i denne prosessen betydningen av å verne om felles standarder i det europeiske markedet, særlig der disse er høyere enn resten av verden. Norge må støtte opp om denne høy-standard politikken for EUs indre marked og sammen med EU avvise tankegangen bak Brexit. Gjennom sine standarder på områder som personvern (GDPR), bærekraftstaksonomi, mattrygghet, arbeidsliv, rent vann og trygge kjemikalier utøver også EU en viktig global lederrolle. Bare EU er en sterk nok aktør til å få til en fornuftig regulering av de store multinasjonale teknologiselskapene, på alt fra felles ladestandard for mobiltelefoner, digitale rettigheter og etisk bruk av kunstig intelligens.

Europabevegelsen:

- Støtter EUs arbeid med å sette høye europeiske og globale standarder.

Flyktning- og asylpolitikken må fornyes

I Norge har vi i mange tiår nytt godt av den nordiske passunionen. Gjennom Schengen-avtalen har denne type rettigheter blitt utvidet til nesten alle EU- og EØS-land. Ved å åpne de indre grensene har Schengen-landene et felles ansvar for Schengens yttergrenser. Det innebærer et behov for en felles flyktning- og asylpolitikk. Dagens politikk i EU er ikke god nok, Norge bør derfor støtte opp om EU-kommisjonens nylige framlagte forslag til felles asyl og migrasjonspolitikk, med en intern byrdefordeling. Samtidig bør vi støtte reformer av det internasjonale avtaleverket som muliggjør en

mer effektiv kamp mot menneskesmugling og de forferdelige, menneskelige lidelsene som denne organiserte kriminaliteten skaper blant annet i Middelhavet.

Europabevegelsen:

- Ønsker å bekjempe menneskehandel og at det utvikles effektive internasjonale regler rundt flyktninger, asylsøkere og migranter som er bedre tilpasset dagens migrasjonsmønstre og ivaretar solidariske hensyn

Forskning og utdanning

Gjennom vår tilknytning til Europa har Norge fått tilgang til både utvekslingsprogrammer og forskningsprogrammer. Begge deler har åpnet opp nye muligheter for norsk ungdom og studenter. Programmene sikrer en mobilitet og finansiering for unge som vil ta yrkesutdanning eller studere i andre europeiske land. Det gir muligheter for næringslivet til å få riktig og god kompetanse. Det utvikler også universitetene og forskningsmiljøene i Norge. Norske forskningsinstitutter og universiteter har lyktes svært godt på den europeiske forskningsarenaen, spesielt innen verdens største forskningsprogram Horisont. Gjennom dette har vi klart å skaffe en betydelig finansiering av forskning i Norge.

Europabevegelsen mener:

- At norske myndigheter sørger for at kunnskapen om disse programmene og mulighetene som ligger her, både for individer, utdannings- og forskningsinstitusjoner og næringslivet, skal bli bedre kjent..

Gå inn i det store handlingsrommet

EØS-avtalen knytter Norge på en uunnværlig måte til EU. Dette reflekteres i den brede og stabile oppslutningen denne tilknytningen til EU har i den norske befolkningen. Britenes Brexit har på en tydelig måte illustrert konsekvensene av å skulle melde seg ut og isolere seg mot resten av Europa.

EØS-avtalen er et dynamisk avtaleverk. Det er en fordel at avtalen stadig oppdateres ved å legge til nye rettsakter, men der fullverdige EU-medlemmer er i forkant gjennom hele lovgivningsprosessen, er EØS-landet Norge prisgitt vedtakene i EU. I tillegg er det et stort problem at EØS-avtalen ikke henger med i endringstakten til EU. EU har vært gjennom store reformer siden 90-tallet, men EØS-avtalen har fortsatt den samme rammen og strukturen, og må derfor lappes på med andre bilaterale avtaler. Kunnskapen om når og hvordan vi har mulighet til å påvirke kommende lovgivning fra EU må økes. Samtidig bør forståelsen av og mulighetene innenfor handlingsrommet knyttet til implementering også økes. Europabevegelsen mener at norske myndigheter ikke alltid benytter seg av det handlingsrommet som følger av EØS-retten.

Vi ser at ESA, med sin juridiske praksis i tolkning av handlingsrommet knyttet til implementering, i realiteten gir Norge et mindre, nasjonalt politisk spillerom enn det medlemslandene i EU har.

Det er et faktum at vi ville øke vårt nasjonale handlingsrom gjennom et fullt EU-medlemskap. Da ville vi være med i prosessen i forberedelsen av ny lovgivning, og vi ville være med der selve beslutningene om ny lovgivning tas.

Europabevegelsen:

- Ser behovet for å øke befolkningens og myndighetenes kunnskap om hvordan man kan påvirke europeiske lover og regler

Abonnement på moderne lovgivning

Gjennom EØS-avtalen har Norge innlemmet over 14.000 såkalte rettsakter, i snitt to per arbeidsdag. Det er oppsiktsvekkende lite kontroversielt. Årsaken til det ligger blant annet på det faktum at svært mange av disse lovene og reglene representerer en nødvendig fornying og ønsket modernisering av det norske lovverket. Uten EØS-avtalen hadde vi enten måtte øke det norske byråkatiets evne til å gjøre denne jobben eller akseptert mer utdaterte og ofte lavere standarder på mange områder fra mattrygghet, forbrukerrettigheter til innsidehandel og økonomisk kriminalitet.

Europabevegelsen = Stemmerettsbevegelsen

Det er et stort flertall i Norge for norsk deltakelse i det europeiske samarbeidet. EB mener det er et paradoks at vi likevel ikke ønsker å fullt ut delta og være med å bestemme over vår felles framtid. Vi ønsker at vi i Norge også skal ha de samme demokratiske rettighetene og påvirkningsmulighetene som resten av EU og ønsker derfor at Norge søker fullt medlemskap i EU.

Europabevegelsen:

- Ønsker stemmerett for nordmenn også i Europa
- Ber Norge forberede en ny EU-søknad innen 2030
- Vil sette fokus på alle mulighetene nordmenn går glipp av ved å stå utenfor det europeiske fellesskapet

Øk kunnskapen om vår tilknytning til Europa

Vår nære tilknytning til Europa er mye tydeligere i dag enn bare for noen år tilbake. Vi forholder oss i hverdagen til en lang rekke europeiske programmer, regler og standarder. Kunnskapsnivået om hvordan vi kan være med å utforme og påvirke denne viktige siden av vårt samfunn er imidlertid ikke høyt nok. EB vil i perioden fokusere på kunnskapsspredning og undervisning. EØS-kunnskapen må løftes frem på grunnskole, videregående skole, og ved de høyere utdanningsinstitusjonene. Sett i lys av hvor omfattende EØS-avtalen er, blir EU overfladisk behandlet som et tema i lærebøker og undervisningsmateriell. Sivilsamfunnet er av avgjørende betydning for et sunt, liberalt demokrati, og den frivillige organisasjonstilhørigheten i Norge er høy. EB er en del av dette og vi skal henvende oss til andre grupper og lag på tvers av særinteresser, med tilbud om kurs og foredrag. Kun ved at grunnleggende kunnskap er på plass og at EB gjør seg relevant i brede lag av samfunnet, kan vi ha håp om, å ikke bare sikre EØS-avtalen, men at vi kan finne vår naturlige plass i det nye europeiske hus.

Europabevegelsen:

- Vil utvikle og tilby et bredt spekter av kunnskapspakker, foredrag og artikler til bruk i undervisning og som tilbys lokalt gjennom våre EB-lag
- Vil løfte Europa-kunnskap i alle mediekanaler
- Skal utvikle en helhetlig kommunikasjonsstrategi